Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. ks. Krakowskiego

wychodzi co **sobotę** w objętości pół arkusza.

Nr. 36. **Sobota** dnia 24. października 1874. **I. rocznik.**

Koła Żyrowe stowarzyszeń.

(Z. M.) Walne Zebranie Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych na posiedzeniu d. 29. września br. uchwałą swoją poleciło Wydziałowi wraz z Patronem opracowanie projekta, na podstawie którego wszedłby w życie tak zwany „Związek żyrowy“ jako przygotowanie do dalszego utworu: banku stowarzyszeń. Uchwała nakreśla zarazem główne zasady związku żyrowego.

Patron Związku stósownie do uchwały Walnego Zebrania pracuje nad projektem, a równocześnie czyni starania u różnych źródeł w celu uzyskania znaczniejszego kredytu dla stowarzyszeń, które zechcą wziąść udział w związku żyrowym. — Nie chcielibyśmy jednak, aby sprawa ta nie została naprzód wszechstronnie omówioną i przedyskutowaną. Przeciwnie, pożądanem jest naszem zdaniem, aby sądy w tej mierze zarządów stowarzyszeń dokładnie były objawione, to jest bowiem jedynym środkiem ułatwiającym czynność, a zarazem podającym możność stworzenia czegoś odpowiadającego ogólnym potrzebom, a ile to być może i wymaganiom. Ztego też powodu piszemy tych słów kilka wyłuszczając zapatrywanie nasze na urządzenie i zadanie „Związku żyrowego“ w tem mocnem przekonaniu, iż słowa nasze dadzą powód do pewnej dyskusji, która Patronowi niezawodnie dla niego nader pożądanych udzieli wskazówek.

I.

Według motywów Dr. Malego i uchwały następnie przez Walne Zebranie powziętéj, jedną z pierwszych zasad, na których ma być opartym „Związek żyrowy“ jest niepodzielna odpowiedzialność za sumy stowarzyszeniom kredytowane.

Jest to zasadą ogólnie w stowarzyszeniach zarobkowych przyjętą uważamy więc za zbyteczne nad nią się rozwodzić, kto bowiem będąc w Zarządzie stowarzyszenia nie pojmuje, jakie jest znaczenie niepodzielnéj odpowiedzialności, dla tego nie zdołalibyśmy przy skromnym rozmiarze pisma naszego, rzeczy należycie wyświecić, nareszcie za daleko by to nas od przedmiotu odwiodło. Nam tu jedynie chodzić powinno, jakie znaszenie niepodzielna odpowiedzialność mieć może w zastósowaniu do stowarzyszeń. Nim rzecz tę przedstawimy, widzimy się zmuszonymi przytoczyć inną zasadę wypowiedzianą w uchwale Walnego Zebrania, a tą jest: iż z kredytowanej stowarzyszeniom sumy pewien procent odkłada się jako rezerwa, którą Wydział „Związku“ administruje na korzyść odnośnego towarzystwa.

Właściwie dwie te zasady są jedynemi podstawami, na których ma się opierać „Związek żyrowy,“ inne zasady w uchwale wymienione są raczéj już pewnem nakreśleniem samejże budowy jego.

Zasady dwie powyższe: przyjęcie niepodzielnéj poręki i odłożenie rezerwy, przypominają koła kredytowe Pierwszéj Ogólnéj Kasy Oszczędności Wiedeńskiéj i Dolnoaustryackiego towarzystwa eskontowego, jak również Warszawskie Towarzystwo wzajemnego kredytu. I rzeczywiście zasady te w zastósowaniu do Związku żyrowego ztamtąd są wzięte. I tam wszędzie każdy do koła kredytowego przystępujący stawia żądanie, do jakiéj wysokości może sięgać w danym razie kredyt przez niego czerpany. Zarząd po zbadaniu żądania i stósunków kredytowych żądającego, wydaje orzeczenie czy takowe przyjąć może, a ewentualnie zniża żądaną wysokość kredytu.

Przystępujący do koła kredytowego po takim ocenieniu go obowiązanym jest złożyć pewien procent sumy kredytu. Fundusz ztąd powstający zostaje własnością członków, aż do ich wystąpienia, i od niego pobierają pewien stały z góry oznaczony procent. Fundusz ten jednak odpowiada za straty, jakieby w dotyczącym kole kredytowym z jakiegokolwiek powodu powstały, a członkowie w takim razie obowiązani są dopłacić na nich przypadające części. Fundusz ten więc z natury swéj jest podobnym do udziałów członków w stowarzyszeniach zaliczkowych.

I zaiste nie wyobrażamy sobie Związku żyrowego inaczéj, jeno jako rodzaj stowarzyszenia zaliczkowego przyodzianego w szatę cichéj spółki, zawartéj pośród stowarzyszeń, z któréj z czasem powstać może jawna spółka jako „bank stowarzyszeń“.

Jako w spółce podstawę wzajemnego stosunku do siebie należących do spółki stanowić musi umowa czyli kontrakt.

Budując umowę na podstawie zasad w uchwale Walnego Zebrania Związku stowarzyszeń wypowiedzianych, przedstawia nam się ostatecznie w grubych zarysach związek żyrowy jak następuje:

1. Stowarzyszenia wiążą się w koło żyrowe na podstawie niepodzielnéj odpowiedzialności, w celu wyzyskania ile możności najtańszego kredytu w najszerszych rozmiarach, by tym sposobem umożliwić rozwój stowarzyszeń z jednéj strony, z drugiéj zaś zetknać drobny przemysł i rękodzielnictwo z większym światem finansowym.

2. Zarząd koła żyrowego sprawuje jako naturalna reprezentacja stowarzyszeń Patron wraz z Wydziałem „Związku“, którym wolno jest przybrać osobistości ku temu uzdolnione i odpowiednie.

3. Ponieważ Związek stowarzyszeń nie jest instytucją kredytową, przeto w celu uzyskania placu bankowego dla stowarzyszeń (Bankplatz) Patron wraz z Wydziałem ze stowarzyszeniami zaliczkowymi lwowskim i krakowskim zawrze umowę, na mocy któréj stowarzyszenia te objęłyby pośrednictwo między stowarzyszeniami na prowincji a instytucjami kredytowemi, które zechcą eskontować weksle stowarzyszeń.

4. Stowarzyszenia, które do związku żyrowego przystępują, obowiązane są podpisać umowę związku żyrowego, i wraz z podpisem tym nadesłać na ręce Patrona żądanie, do jakiéj wysokości ewentualnie życzą sobie czerpać z kredytu za pośrednictwem Związku żyrowego.

Patron i Wydział Związku ewentualnie wspólnie z zarządem stowarzyszenia zaliczkowego, służącego jako plac bankowy, osądzą na podstawie sprawozdań i bilansów i wglądnień w księgi, o ile żądany kredyt może być dozwolonym lub nie.

5. Stowarzyszenia żądające kredytu za pośrednictwem Związku żyrowego w granicach przyznanego im kredytu, nadsełać będą na ręce stowarzyszenia zaliczkowego lwowskiego a względnie krakowskiego, do tego przeznaczonego, weksle ciągnione przez którego z członków dotyczącego stowarzyszenia, a przez towarzystwo żądające kredytu na zlecenie stowarzyszenia lwowskiego względnie krakowskiego akceptowanego.

6. Z sum na podstawie takich weksli stowarzyszeniom kredytowanych strącać się będzie oprócz zwykłego eskontu, — również pewien procent w celu utworzenia rezerwy tak długo, póki ogólna suma w ten sposób funduszu strącanego nie osiągnie wysokości 10% najwyższéj sumy kredytu według ustępu 4. stowarzyszeniu udzielić się mogącego.

7. Rezerwą utworzoną za pomocą strącania pewnego procentu z sum kredytowanych stowarzyszeniom administrują stowarzyszenia za plac bankowy służące w ten sposób, iż takowéj używają w pierwszéj linji na eskont weksli stowarzyszeń.

Stowarzyszenia do Związku żyrowego należące zostają właścicielami kwot, jakie im do rezerwy strącono, i w razie wystąpienia ze Związku mają prawo do odbioru takowéj, o ile nie zostały uszczuplone w skutek poniesionych strat w ogólnym ruchu pieniężnym z powodu eskontu weksli stowarzyszeń.

8. Kapitał potrzebny do eskontu weksli stowarzyszeń po wyczerpaniu funduszu rezerwowego uzyskanym będzie:

a) za pomocą reeskontu w instytucjach kredytowych, jako to: Bank narodowy, Galic. Kasa Oszczędności, Zakład kredytowy dla handlu i przemysłu i t. p., o ile na reeskontowanie akceptów stowarzyszeń zaopatrzonych żyrem stowarzyszenia lwowskiego, a względnie krakowskiego przystaną;

b) z gotówki nadsełanéj przez stowarzyszenia, jako chwilowo zbędnéj;

c) z kapitałów na cele Związku żyrowego uzyskanych.

9. Co do stopy procentowéj, to takowa powinna być obliczaną ile możności najniżéj. Gdy zaś nie da się stale oznaczyć, ze względu na fluktuację stopy procentowéj targów pieniężnych, jako dyrektywę przeto dla zarządu w umowie związkowym ustanowićby należało, iż stopa procentowa dla eskontu weksli Stowarzyszeń nie powinna być wyższą niż 2% nad każdoczesną stopę procentową banku narodowego, a nie może przewyższać wysokości 8%.

10. Nadwyżki osiągnięte z reeskontu weksli po wypłacie Stowarzyszeniom procentu od kwot rezerwowych (ustęp 6) użyte będą:

a) na pokrycie kosztów administracyi związku żyrowego a względnie na odszkodowanie kosztów Stowarzyszeń jako place bankowe służących;

b) na utworzenie funduszu zakładowego dla Banku Stowarzyszeń utworzyć się mającego;

c) na wynagrodzenie ryzyka ponoszonego przez Stowarzyszenia lwowskie i krakowskie wskutek udzie-

lania żyra dla reeskontu weksli w instytucjach kredytowych wyżej wymienionych.

d) na tantiemy dla członków zarządu związku żyrowego i na podtrzymanie Związku stowarzyszeń.

Oto główny zarys umowy dla związku żyrowego, którą starać się będziemy następnie poszczególniej wyłuszczyć.

Opodatkowanie Stowarzyszeń zaliczkowych.

I.

Dowolność władz skarbowych w postępowaniu co do wymiaru podatków wobec Towarzystw zaliczkowych zmusza mię do skreślenia kiku uwag. Są w kraju u nas Towarzystwa zaliczkowe oparte na pomocy własnéj i wzajemności, które władze skarbowe pociągają do obowiązku płacenia podatków, są zaś Towarzystwa wolne od tych napaści. Na jedne Towarzystwa nałożono obowiązek płacenia podatku tylko dochodowego, na inne tylko zarobkowego, a znów na inne i dochodowego i zarobkowego.

Oczywistem więc, że władze skarbowe nie wiedzą dokładnie, czy należy Stowarzyszenia zaliczkowe okładać podatkami, ani też zapoznały się z naturą Towarzystw zaliczkowych, a ztąd téż według zapatrywania się tego lub owego urzędu podatkowego, nakładane bywają na Towarzystwa większe lub mniejsze ciężary.

Oto co mówi patent z d. 31 grudnia 1812 roku, który w téj mierze powinien być rozstrzygającym: „*Wir Franz der I. & & zur dauerhaften Wiederherstellung der Ordnung in den Staatsfinanzen haben wir ausser den schon ergriffenen Massregeln die Ausarbeitung und Wahl eines zweckmässigen Abgabensystemes als ein unerlässliches Bedingniss anerkannt, und in dieser Absicht beschlossen, alle Klassen der Staatsbürger nach dem Verhältnisse ihrer Besitzthümer und ihrer E r w e r b s z w e i g e zu den erforderlichen Beiträgen für den grossen, durch die Lage der Umstände vermehrten Bedürfnisse des Staates in Anspruch zu nehmen und auf diesem Wege die Last der Abgaben durch möglichst gleiche Vertheilung jedem einzelnen zu erleichtern.*

„*Um diesen wohlthätigen Zweck zu erreichen, ist es nothwendig, dass ein Theil der öffentlichen Abgaben, welche bisnun in unseren Staaten nur von den Grundsbesitzern oder im indirekten Wege von den Kapitalsbesitzern und der verzehrenden Klasse eingehoben wurden, auf jene Staatsbürger gelegt werden, welche sich den Gewerben-, Fabricken-, und Handelsunternehmungen oder anderen g e w i n n b r i n g e n d e n Beschäftigungen d i e s e r Art widmen.*“

Patent z d. 31. grud. 1812 nie pociąga więc do płacenia podatku zarobkowego wszystkie „zysk przynoszące“ zajęcia, jak to władze skarbowe często głoszą, ale t y l k o „zysk przynoszące“ zajęcia z rodzaju rzemiosł, fabryk i przedsiębiorstw handlowych, które patent jako „źródła zarobkowania“ *(Erwerbszweige)* oznacza — a przeto opłacie podatku zarobkowego podlegają te „zysk przynoszące“ zajęcia, które dążą do zarobku, a n i e te, które d ą ż ą do z a o s z c z ę d z e n i a.

Sporządzanie sukni, bielizny i td. podlega opłacie podatku, jeśli jest sposobem zarobkowania, — nie podlega jednak opłacie podatku, jeśli ktoś sporządzaniem tem bielizny lub sukni tylko potrzeby swoje lub swojéj rodziny pokryć pragnie. Połączenie kilku osób w celu wpólnego a więc taniego zaopatrzenia swych potrzeb w kawie, cukrze i td. jest wolnem od podatku, tak ja k nie podlega opłacie podatku połączenie kilku przemysłowców, którzy sobie nawzajem weksle akceptują, żyrują i tp. w celu podwyższenia kredytu i td. — krótko mówiąc, *wszelkie zysk przynoszące zarobkowania, które przyczyniają się do dochodów, podlegają opłacie podatków, wszelkie zaś, które rozchody zmniejszają, wolne są od podatku.*

Według téj zasady, wypowiedzianéj w patencie z 31. grud. 1812., a przez urzędy skarbowe uznanéj, należy postępować także z towarzystwami zarobkowemi, a przeto te z nich uważać za wolne od podatków, które dążą jedynie do z m n i e j s z e n i a w y d a t k ó w c z ł o n k ó w — a to właśnie czynią wszystkie te T o w a r z y s t w a z a l i c z k o w e, które robią interesa tylko z członkami, k t ó r e t y l k o c z ł o n k o m s w o i m p o ż y c z e k u d z i e l a j ą.

Dla jaśniejszego wykazania prawdziwości tego twierdzenia mego, muszę nieco sięgnąć do organizacyi Towarzystw zaliczkowych.

W towarzystwach zaliczkowych łączą się przemysłowcy i rękodzielnicy, którzy przez to połączenie i przyjęcie solidarnej odpowiedzialności, starają się wyrobić sobie i rzeczywiście wyrabiają kredyt w rozmiarze i pod warunkami, jakie pojedyńczym z nich nie są możliwemi — fundusze powstają z regularnych wpłat członków, a o ile te nie wystarczają na pokrycie potrzeby kredytu, z pożyczek zaciąganych czy to u członków czy u osób trzecich.

Że przez przyjmowanie pieniędzy obcych Towarzystwo zaliczkowe nie staje się jeszcze zarobkującem, jest jasnem. Zapożyczanie bowiem samo przez się nie

przynosi zysków ani jednostce, ani Towarzystwu, gdyż przez to nietylko że te obce pieniądze nie przechodzą na własność zapożyczającego, ale jeszcze nakładają na niego obowiązek opłacania procentów.

Przez zapożyczanie nie zyskuje się, a przeto przy osądzeniu, czy jakie Towarzystwo zaliczkowe na zysk jest obliczonem, jest to zupełnie obojętnem, czy ono zaopatrza członków swoich swoimi czy obcymi kapitałami. Sposób użycia pieniędzy jest tu jedynie rozstrzygającym.

Zysk może być osiągniętym tylko przez rozpożyczanie. Towarzystwa zaliczkowe rozpożyczają pieniądze członkom swoim za oprocentowaniem, które musi pokryć koszta administracji, koszta za otrzymanie pieniędzy *(Geldbeschaffungskosten)*, jakoteż możliwe straty. Gdy jednak nie dadzą się dokładnie z góry obliczyć ani koszta administracji, ani straty przewidzieć, Towarzystwa zaliczkowe zaś na wszelką ewentualność zabezpieczonemi być muszą, przeto to oprocentowanie z umysłu musi być nieco wyższem, tak, że zazwyczaj z ukończeniem perjodu rachunkowego znajdzie się w kasie nadwyżka, którą Towarzystwa zaliczkowe dzielą między swych członków pod nazwą „dywidendy.“

Nazwę „dywidenda“ przeniesiono do Towarzystw zaliczkowych od Towarzystw akcyjnych, ma ona jednak tu zupełnie odmienne znaczenie. Zwykły bank akcyjny wchodzi w stosunki z szeroką publicznością; dywidenda też, którą między akcjonarjuszów rozdziela, pochodzi od szerokiej publiczności, a ci, na których się na dywidendę zarabia, są zupełnie innymi, niż ci, którzy dywidendę otrzymują.

Zupełnie inaczej rzecz się ma u Towarzystw zaliczkowych; u tych bowiem, są ci, na których się na dywidendę zarabia, a ci, którzy ją otrzymują, temi samemi osobami, t. j. członkami towarzystwa. Nie ma tu więc tych osób trzecich, stojących po za Towarzystwem, na których się zyskuje — przeciwnie, pieniądze, które się członkom pod nazwą „dywidendy“ zwraca, są ich własnemi pieniądzmi, są temi samemi pieniądzmi, które oni do Towazzystwa wpłacili w formie procentów na pokrycie kosztów admininistracji, strat i t. p., a które się im o tyle tylko zwraca, o ile na te potrzeby nie są zużytkowane.

Tak zwana „dywidenda“ nie reprezentuje przeto zarobku, nie przedstawia rezultatu produkcji, ale pewne zaoszczędzenie, a przeto Towarzystwo zaliczkowe udzielające pożyczek tylko członkom swoim, nie może być uważanem jako zarobkujące.

Wyjaśni to jeszcze lepiej następujące:

Towarzystwa zaliczkowe ustanawiają swą stopę procentową nieco wyższą, aby się zabezpieczyć przeciw możliwym stratom, a zarazem, aby członkom dać możność złożenia małego kapitału, zapomocą niskich nadpłat, nie dających się uczuć. Byłoby jednak możliwem stopę procentową tak zniżyć, że nie pozostawałoby żadnej nadwyżki, że cały dochód z procentów spożyłyby koszta admniistracyi i t. d., co więcej, możnaby stopę procentową tak ustanowić, aby przychód z nich pokrywał tylko procenta od sum zapożyczonych na rzecz Towarzystwa, na pokrycie zaś kosztów administracyi ściągałoby się osobne wkładki od członków według jakiejkolwiek skali, czy to w stosunku do udzielanych pożyczek, czy w stosunku wysokości pobranych procentów do pożyczek lub t. p.

Wszystko to mogłyby czynić Towarzystwa zaliczkowe, nie szkodząc bynajmniej swym interesom materjalnym, przez ograniczenie bowiem swych dochodów nic one stracić nie mogą, gdyż w ogóle zysków nie ciągną.

(C. d. n.)

Ruch Stowarzyszeń.

— **Towarzystwa Kasy zaliczkowej na powiat sądowy Szczerzecki**, stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką, firma została wpisaną do rejestru firm stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w skutek uchwały lwowskiego sądu krajowego jako handlowego z dnia 2. października 1874 r. l. 54.626.

Rozmaitości.

Wezwanie. Walne Zebranie Związku stowarzyszeń dnia 29. września b. r. uchwaliło rezolucję, wzywającą Wydział Związku do wypracowania i przedłożenia Radzie Państwa memorjału w sprawie opłaty podatków i stempli przez stowarzyszenia. W celu oparcia rzeczy na pewnych datach i cyfrach, jako sprawozdawca upraszam wszystkie stowarzyszenia o udzielenie mi następujących dat: Ile wynosiły udziały wpłacone, ile kapitały obce (wkładki oszczędności i pożyczki na rzecz stowarzyszenia zaciągnięte) w chwili wymiaru podatku, jak również wysokość wymiaru podatku bez dodatków.

Zygmunt Medveczky,
we Lwowie, ulica akademicka l. 5.

Wydawca **Z. Medveczky.** Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.** I. Związkowa drukarnia we Lwowie. Hotel Żorża.